

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Kontrola operacyjna w aspekcie ewolucji środków techniki i zmiany form korespondencji

dr hab. **Sławomir Zalewski**
Profesor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Zagadnienia

- 1) Miejsce kontroli operacyjnej w ogólnym wykazie czynności operacyjno-rozpoznawczych w aspekcie poszerzającego się zakresu tych czynności
- 2) Zakres kontroli operacyjnej
- 3) Uwarunkowania stosowania kontroli operacyjnej

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Kontrola operacyjna w katalogu czynności operacyjno-rozpoznawczych

- **korzystanie z pomocy osób nie będących funkcjonariuszami/ żołnierzami/ pracownikami**
- **kontrola operacyjna**
- przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej
- niejawne nabycie lub przejęcie przedmiotów pochodzących z przestępstwa
- niejawne nadzorowanie przemieszczania przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa
- niejawne zbieranie danych osobowych
- dokumenty legalizacyjne

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Zakres czynności operacyjno-rozpoznawczych służb specjalnych

Uprawnienia	Cywilne Służby Specjalne						Wojskowe Służby Specjalne			
	UOP				ABW	AW	CBA	WSI	SKW	SWW
	1990	1995	1999	2001	od 2002		2006-2012	2003-2006	od 2006	
Niejawne zbieranie danych osobowych				x	x	x	x	x	x	x
Kontrola korespondencji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kontrolowanie zawartości przesyłek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Stosowanie środków technicznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Korzystanie z danych będących tajemnicą telekomunikacyjną				x	x	x	x	x	x	x
Niejawne nabycie lub przejęcie przedmiotów pochodzących z przestępstwa		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej		x	x	x	x		x	x	x	
Niejawne nadzorowanie, przemieszczanie, przechowywanie i obrót przedmiotami przestępstwa		x	x	x	x	x		x	x	x
Uzyskiwanie informacji, w tym także tajnych i poufnych, gromadzenie ich, sprawdzanie i przetwarzanie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Korzystanie z pomocy osób nie będących funkcjonariuszami/pracownikami	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikacyjnych funkcjonariusza		x	x	x	x	x	x	x	x	x

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

KONTROLA OPERACYJNA – EWOLUCJA NA PRZYKŁADZIE UOP – ABW (1/2) UOP 1990

Przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, w zakresie nie objętym przepisami Kodeksu postępowania karnego, podejmowanych przez Urząd Ochrony Państwa **w celu zapobieżenia bądź wykrycia zbrodni godzących w porządek konstytucyjny, bezpieczeństwo, obronność państwa, a także zbrodni ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych**, Minister Spraw Wewnętrznych po uzyskaniu zgody Prokuratora Generalnego może zarządzić na czas określony kontrolę korespondencji, a także stosowanie środków technicznych, umożliwiających w sposób tajny uzyskiwanie informacji oraz utrwalanie śladów i dowodów.

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

KONTROLA OPERACYJNA – EWOLUCJA NA PRZYKŁADZIE UOP – ABW (2/2) ABW 2012

Przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, podejmowanych przez ABW **w celu realizacji zadań określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieprzydatne**, sąd, na pisemny wniosek Szefa ABW, złożony po uzyskaniu pisemnej zgody Prokuratora Generalnego, może, w drodze postanowienia, zarządzić kontrolę operacyjną.

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Kontrola operacyjna na przykładzie policji

- **Warunkiem zastosowania – bezskuteczność** wcześniej zastosowanych środków typu: obserwacja, zasadzka, pułapka kryminalistyczna, wywiad, pomoc osób niebędących policjantami, dostępne bazy danych
- **Zarządza ją** – na wniosek komendanta głównego policji – właściwy sąd okręgowy na posiedzeniu niejawnym
- **W sytuacjach wyjątkowych** – komendant główny bądź wojewódzki za zgodą prokuratora okręgowego, ale w ciągu 5 dni sąd musi to zatwierdzić.

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Pojęcie czynności operacyjno – rozpoznawczych w dokumentach ABW

Wykonywanie przez ABW czynności operacyjno-rozpoznawczych jest ściśle związane z realizacją ustawowych zadań. Są to przewidziane prawem działania umożliwiające pozyskiwanie w sposób niejawną informacji o osobach, miejscach lub zdarzeniach.

(Raport z działalności ABW w 2013 roku)

Uwaga: każde poszerzenie katalogu zadań zwiększa zakres kontroli operacyjnej

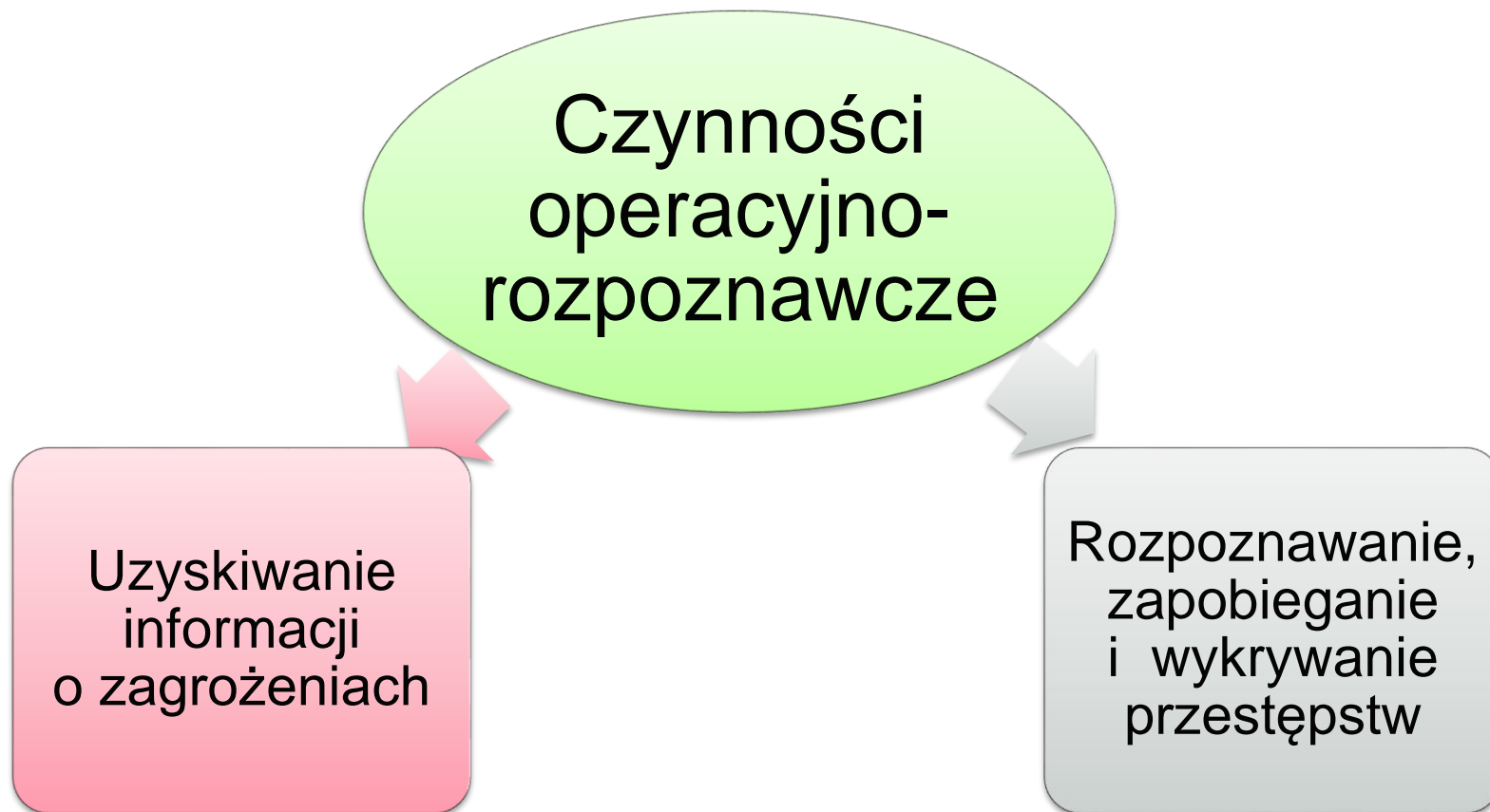

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Aspekt celowościowy czynności operacyjno-rozpoznawczych

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

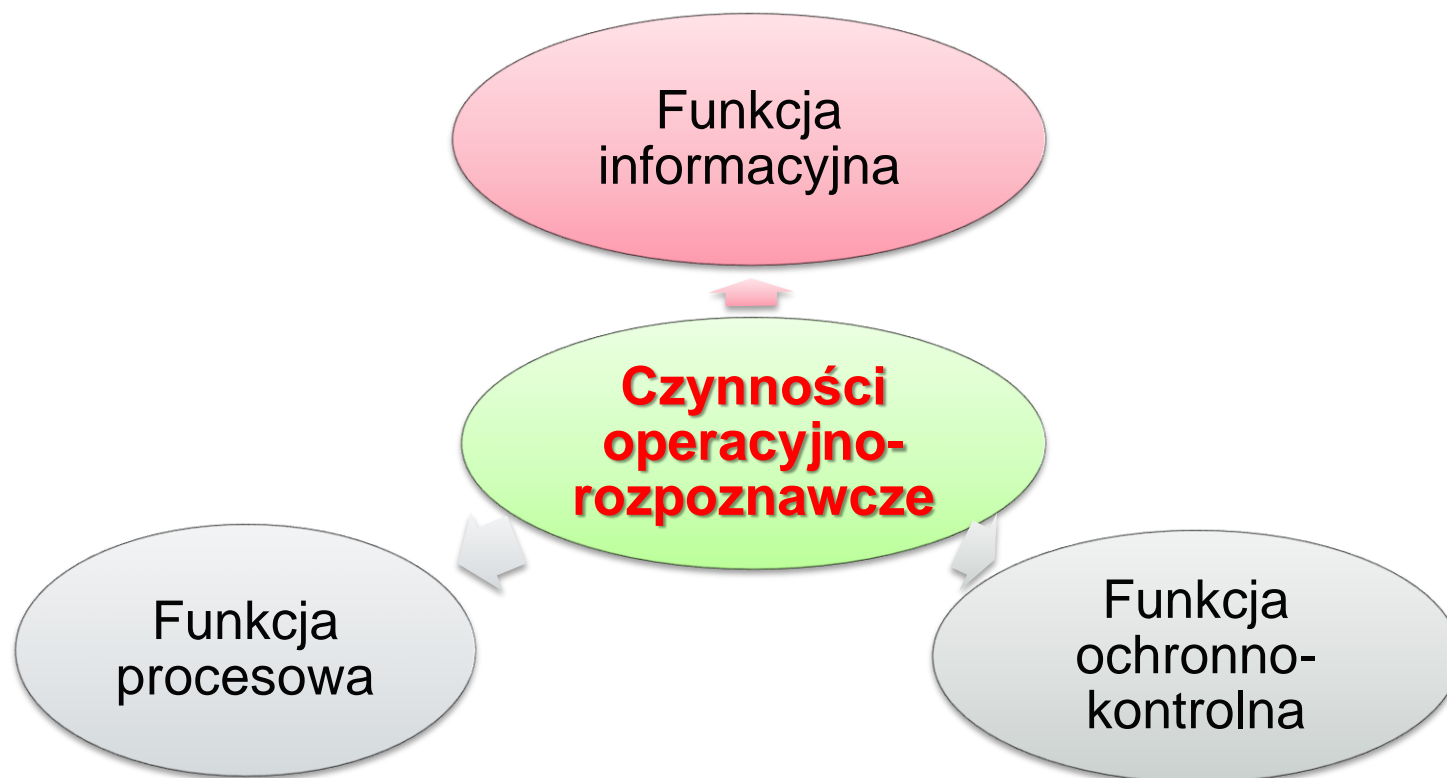

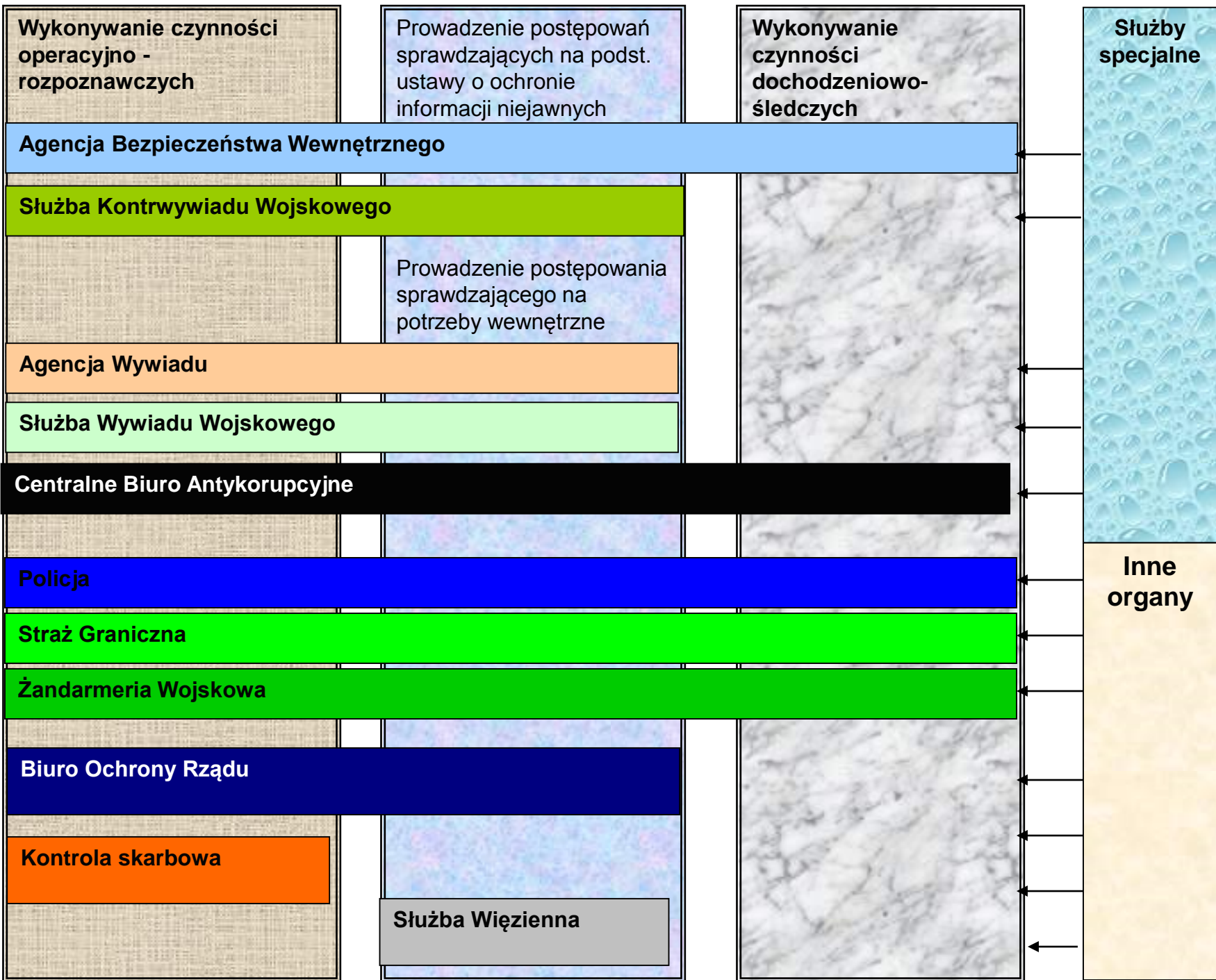
BR
Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Czynności operacyjno-rozpoznawcze jako podstawowa forma realizacji zadań służb specjalnych

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Kontrola
operacyjna

kontrolowanie treści korespondencji

kontrolowanie zawartości przesyłek

*stosowanie środków technicznych –
umożliwiających uzyskiwanie w sposób
niejawny informacji i dowodów,
a w szczególności treści rozmów
telefonicznych i innych informacji
przekazywanych za pomocą sieci
telekomunikacyjnych oraz ich utrwalanie.*

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Zakres podmiotów upoważnionych do stosowania kontroli operacyjnej

Służby specjalne

- ABW
- AW
- CBA
- SKW
- SWW

Służby „policyjne”

- Policja
- Straż Graniczna
- Żandarmeria Wojskowa

Służby finansowe

- Wywiad skarbowy

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Uwarunkowania rozwoju kontroli operacyjnej

Technika

- Informatyzacja

Zmiana społeczna

- Umasowienie przetwarzania informacji
- Zmiany form komunikacji /korespondencji
- Nowe formy przestępczości

Prawo

- Gwarancje dostępu obywateli do informacji
- Ochrona informacji ważnych w aspekcie różnych interesów
- Poszerzenie katalogu przestępstw

Organy bezpieczeństwa

- Nowe obszary monitorowania zagrożeń
- Wyzwania w zakresie ograniczeń praw obywatela
- Poszerzenie zakresu informacji o aktywności obywateli

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Rozwój kontroli operacyjnej

- 1) Coraz szerszy zakres informacji gromadzonych w toku kontroli operacyjnej (większe możliwości komunikowania się obiektywnie zwiększają zakres przekazywanych informacji pomiędzy osobami wobec których stosowana jest kontrola operacyjna);
- 2) Względnie otwarty katalog przestępstw – różny stopień doprecyzowania w różnych ustawach
- 3) Otwarty katalog środków technicznych – uznanie organu prowadzącego czynności

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Zasadnicze wyzwania w zakresie stosowania oraz nadzorowania kontroli operacyjnej

1. Problem zasadności wszczęcia kontroli:
 - ocena zasadności uznania o bezskuteczności środków wcześniej zastosowanych (owa bezskuteczność mogła być wynikiem niedbalstwa funkcjonariusza wykonującego czynności np. obserwacji, czy też prowadzącego osobowe źródło informacji); czy zastosowane środki są konieczne?
 - jakie są kryteria sądu oceniającego wnioski danej służby?
2. Problem wykorzystania informacji gromadzonych w toku kontroli operacyjnej:
 - czy można odróżnić stosowanie środka techniki umożliwiającego kontrolę rozmów telefonicznych i elektronicznej poczty od kontroli korespondencji;
 - czy każde utrwalenie informacji za pomocą środka technicznego w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych jest kontrolą operacyjną?
 - służby specjalne pełnią funkcję informacyjną: jakie są możliwości wykorzystania materiałów z kontroli operacyjnej (innej niż procesowa)?
3. Problem niszczenia informacji zgromadzonych w toku kontroli operacyjnej – faktyczny brak kontroli zewnętrznej

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Wnioski policji i ABW o kontrolę operacyjną

	2010	2011	2012	2013
Policja	8339	7370	5995	6814
ABW	749	524	425	566

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Prokurator Generalny poinformował iż
*„w 2013 roku wszystkie uprawnione organy skierowały
łącznie wobec 4509 osób wnioski o zarządzenie kontroli
i utrwalanie rozmów lub wnioski o zarządzenie kontroli
operacyjnej, przy czym:*

- 1) sąd zarządził kontrolę i utrwalanie rozmów lub kontrolę operacyjną wobec **4278** osób;*
- 2) sąd odmówił zarządzenia kontroli i utrwalania rozmów lub kontroli operacyjnej wobec **16** osób;*
- 3) prokurator nie wyraził zgody na wnioski o kontrolę operacyjną wobec **215** osób.”*

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

na skutek podejmowania przez prokuratorów, a zwłaszcza Prokuratora Generalnego, licznych i różnorodnych działań, do czego zobowiązują ich aktualne przepisy, **nastąpił znaczący wzrost poziomu wniosków o wyrażenie zgody na zarządzenie lub przedłużenie kontroli operacyjnej przedkładanych przez uprawnione do tego organy ścigania, czego przejawem była w 2013 r. mniejsza niż w 2012 r. liczba odmownych decyzji prokuratorskich i sądowych, przy jednoczesnym wzroście o 303 liczby osób objętych wnioskami tych organów (w 2013 r. – 4 509, w 2012 r.- 4 206).**

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

Wnioski

1. Informatyzacja wywołuje zmiany form komunikowania między ludźmi – **kontrola operacyjna ma zatem coraz szerszy zakres**, mimo względnej stabilizacji określających ją norm prawa.
2. Poszerza się zakres czynów identyfikowanych jako zabronione – niedookreślony katalog przestępstw wobec których stosuje się kontrolę operacyjną – to także poszerza stosowanie kontroli operacyjnej.
3. Poszerzanie zakresu zadań służb uprawnionych to poszerzanie możliwości stosowania kontroli operacyjnej.
4. Poszerzanie uprawnień służb umożliwiają stosowanie kontroli operacyjnej w ramach nowych uprawnień (przesyłka niejawnie nadzorowana, zakup kontrolowany).
5. Potrzeba zbudowania zewnętrznego względem służb państwowych mechanizmu kontroli stosowania przez uprawnione organy czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

NAUKOWE
CENTRUM
PRAWNO
INFORMATYCZNE

źródła

- Ustawa z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu (Dz. U. 2002 Nr 74 poz. 676, ze zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. 2006 nr 104 poz. 708, ze zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U.2006.104.709, ze zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. 2006 nr 104 poz. 708, ze zm.)
- Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz.U. 2011, nr 287, poz. 1687 ze zm.)
- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2013 r., Warszawa 2014.
- Sprawozdanie Prokuratora Generalnego z rocznej działalności w roku 2013.
- Miłkowski T.M., Czy ABW powinna korzystać ze „specjalnego” prawa do informacji, PBW 10 (6)2014
- Zalewski S., *Służby specjalne w państwie demokratycznym*, Warszawa 2005.
- Zalewski S., Czynności operacyjno-rozpoznawcze jako podstawowa forma realizacji zadań służb specjalnych w systemie bezpieczeństwa państwa, *Przegląd Policyjny* 3-4/2003.